

Sygn. akt: I C 642/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Rafał Kubicki
Protokolant:	st. sekr. sądowy Agnieszka Grandys

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2016 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Komendanta(...). (...) Oddziału (...) w G.

przeciwko (...) K Sp. z o.o. Hurtownia sp. k. w G.

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. zasądza od powoda Skarbu Państwa - Komendanta (...). (...) Oddziału (...) w G. na rzecz pozwanego (...) K Sp. z o.o. Hurtownia sp. k. w G. kwotę 7.448 zł (siedem tysięcy czterysta czterdzieści osiem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Rafał Kubicki

Sygn. akt I C 642/16

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa - Komendant (...) (...) Oddziału (...) w G. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) K Sp. z o.o. Hurtownia sp. k. z siedzibą w G. kwoty 194.141 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Nadto wniósł o zasądzenie na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając swoje żądanie wskazał, że strony łączyła umowa nr (...) z dnia 7 września 2015 r., której przedmiotem była dostawa przez pozwanego do odbiorców – magazynów(...) (...) Oddziału (...) (...) środków spożywczych w ilościach określonych w § 4 ust. 2. W związku z okolicznością, że pozwany nie dotrzymał warunków udzielonej gwarancji jakości dostarczanych produktów dostarczonych do magazynu w O., zgodnie z § 11 ust. 4 Umowy, powód pismem z dnia 8 grudnia 2015 r. odstąpił od Umowy i obciążył pozwanego karą umowną z tego tytułu

w wysokości 100% wartości zrealizowanych dostaw, czyli kwotą 206.483,54 zł. Na poczet wskazanej kary zaliczono przy tym wierzytelność z ostatnich trzech dostaw pozwanego o łącznej wartości 12.342,74 zł. Pozwany odmówił jednak zapłaty, kwestionując wysokość naliczonej ostatecznie kary.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych. Przyznał fakt zawarcia z powódką umowy z dnia 7 września 2015 r., jak też okoliczność niedochowania gwarancji jakości dostarczonych powodowi w ramach dostawy do magazynu w O., produktów spożywczych. Zakwestionował roszczenie zarówno co do zasady, jak też jego wysokości. Podniósł, że zgodnie z § 1 ust. 2 pkt 9 Umowy, której autorem był powód, pod mianem „dostawy” rozumie się „realizację zapotrzebowania Odbiorcy polegającą na dostarczeniu do jego magazynu w określonym terminie zapotrzebowanej przez niego ilości środków spożywczych objętych Umową”. Oznacza to, że adekwatnie do treści § 11 ust. 4 Umowy, powód mógł domagać się wyłącznie zapłaty kary umownej w wysokości odpowiadającej wartości środków spożywczych zamówionych w konkretnej dostawie przez odbiorcę, gdy zostały one spożyte z wadami jakościowymi potwierdzonymi wynikami badań danej dostawy. Z tego też względu dochodzoną przez powoda kwotę stanowiącą 100% wartości sumy wszystkich dostaw - a nie tylko jednej dostawy do magazynu w O. – uznał za niezasadną, ponadto stwierdził (protokół rozprawy), że to obowiązkiem powoda jest wskazanie i wykazania, jaką wartość miała dostawa dotknięta wadą, wyznaczająca wysokość kary, którą pozwany powinien powodowi zapłacić.

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 7 września 2015 r., w wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego, Skarb Państwa – Jednostka Wojskowa Nr (...) z siedzibą w G., reprezentowany przez dowódcę ppłk D. K. (1) (dalej: Skarb Państwa), zawarł z (...) K sp. z o.o. Hurtownia sp. k. z siedzibą w G. umowę nr (...) na dostawę wędlin z mięsa czerwonego. Przedmiotem Umowy była dostawa środków spożywczych w ilościach określonych w § 4 ust. 2 do wyszczególnionych w załączniku nr 1 Umowy odbiorców, tj. magazynów żywnościowych 24 (...) zlokalizowanych w G., B., W., O. i G. (§1 ust. 2 pkt 6 i 8 Umowy). Umowa miała obowiązywać od dnia 1 października 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. (§ 14 ust. 1 Umowy). Treść umowy została sformułowana przez Zamawiającego - Skarb Państwa.

Zgodnie z § 1 ust. 2 pkt 9 Umowy, pod pojęciem „dostawy” rozumie się realizację zapotrzebowania odbiorcy polegającą na dostarczeniu do jego magazynu w określonym terminie zapotrzebowanej przez niego ilości środków spożywczych objętych Umową. Skarb Państwa zastrzegł sobie w czasie trwania Umowy prawo 2-krotnego wykonania na koszt pozwanego badań kontrolnych potwierdzających zgodność produktów z opisem przedmiotu zamówienia. Laboratorium, kierunek i zakres badań kontrolnych określał powód. Zastrzeżono jednocześnie, że stwierdzenie niezgodności wyrobu z opisem przedmiotu zamówienia będzie podstawą do wszczęcia procedury reklamacyjnej, oprócz badań związanych z sytuacją, o której mowa w § 8 (§ 5 ust. 7 Umowy). Stosownie do § 8 ust. 4 pkt 1 i 2 Umowy pozwany zagwarantował powodowi, że środki spożywcze dostarczane w ramach Umowy są wolne od wad jakościowych. Pozwany udzielił jednocześnie gwarancji jakościowej, liczonej od dnia dostawy, na dostarczany przedmiot zamówienia w wielkości nie mniejszej niż 75% okresu przydatności. W § 11 ust. 4 Umowy pozwany zobowiązał się do zapłaty kary umownej wynikającej z udzielonej gwarancji jakości w wysokości 100% wartości dostawy w przypadku, gdy odbiorca spożył środki spożywcze z wadami jakościowymi, co potwierdziły wyniki badań danej dostawy niezależnie od ilości badanych środków spożywczych. Kara umowna miała być uiszczona na podstawie „noty obciążeniowej” w terminie 14 dni od daty jej otrzymania. Pozwany wyraził zgodę na pomniejszenie należności przysługujących mu od powoda o wysokość naliczonych kar umownych według wystawionej noty obciążeniowej (§ 11 ust. 5 Umowy). Zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 4 Umowy, powodowi przysługiwało nadto prawo jednostronnego natychmiastowego odstąpienia od Umowy i naliczenia kar umownych m.in. w przypadku naruszenia norm jakościowych dostarczanych środków spożywczych, co potwierdziły wyniki badań danej dostawy niezależnie od ilości badanych środków spożywczych. W § 11 pkt 2 Umowy przewidziano nadto, że pozwany zapłaci powodowi karę umowną 15% wartości brutto części nie zrealizowanej umowy, gdy powód odstąpi od umowy z powodu okoliczności, za które odpowiada pozwany, jak również od niego niezależnych.

/ bezsporne, umowa dostawy nr (...) z dnia 7 września 2015 r. z załącznikami k. 18-86/

W dniu 28 października 2015 r., na zlecenie komendanta (...) (...), Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej (...) w O. wykonał w magazynie żywnościowym Jednostki Wojskowej nr (...) w O. badania kontrolne co do zgodności z Opiszem Przedmiotu Zamówienia dostarczonych przez pozwanego produktów mięsnych: (...), (...) (...), (...), (...) W dniu 12 listopada 2015 r. wydane zostały świadectwa jakości handlowej (...) nr: KO.824.50.2015, KO.824.51.2015, KO.824.52.2015 i KO.824.53.2015, w których ujawniono szereg wadliwych cech w zakresie jakości badanych produktów, m.in.: niespełnienie wymagań Opisu Przedmiotu Zamówienia dla poszczególnych produktów; nieprawidłowe deklaracje na etykietach produktów, (np. zawyżoną wartość wody, zaniżoną wartość białka, obecność niedeklarowanego fosforu dodanego, obecność niedeklarowanego mięsa oddzielonego mechanicznie (...)), błędne wskazanie zawartości tłuszczu, soli kuchennej, obecności skrobi). Również oznakowanie żywności nie spełniało wymagań jakości handlowej.

/ bezsporne, pisma (...) z 24.11.2015 r. k. 87; świadectwa jakości k. 88,105,123-124,138; protokoły pobrania próbek k. 89-98,106-115,125-134,139,148; protokoły oględzin k. 99,102-104,116-117,120-122,135-137,149-150,153-155; sprawozdania z badań k. 100-101,118-119,151-152/

W konsekwencji wykrycia wad jakościowych produktów spożywczych, pismem z 8 grudnia 2015 r. Komendant (...) (...) zawiadomił pozwanego o odstąpieniu od Umowy na podstawie § 12 ust. 1 pkt 4 Umowy i o obciążeniu go karą umowną w wysokości 100% zrealizowanych dostaw - 206.483,54 zł. /bezsporne: zawiadomienie o odstąpieniu k. 156/

Protokołem z dnia 22 grudnia 2015 r. dokonano rozliczenia realizacji Umowy nr (...). Obliczono, że koszt łączny dostaw zrealizowanych przez pozwanego na rzecz powoda wyniósł 206.483,54 zł.

/bezsporne: protokół realizacji umowy nr (...) z dnia 22 grudnia 2015 r. k. 157-159/

W piśmie z dnia 7 stycznia 2015 r. pozwany uznał zastrzeżenia powoda co do jakości dostarczonych do magazynu w O. towarów, jednakże zakwestionował wysokość kary umownej naliczonej z tego tytułu.

/ bezsporne : pismo pozwanego z dnia 7 stycznia 2016 r. k. 160 /

Pismem z dnia 23 marca 2016 r. Komendant (...) (...) przesłał pozwanemu notę obciążeniową nr (...) na kwotę 206.483,54 zł wskazując jednocześnie, że zgodnie z § 11 pkt 5 Umowy należności wynikające z faktur VAT o numerach: (...), BF (...), BF (...), na łączną kwotę 12.342,74 zł, zostały zaliczone w poczet kary umownej i przekazane na rachunek Ministerstwa Finansów w dniu 23 grudnia 2015 r. W związku z tym, wezwano pozwanego do wpłaty kary umownej w wysokości 194.140,80 zł w ciągu 14 dni od otrzymania noty obciążeniowej. Pismem z dnia 18 maja 2016 r. Komendant (...) (...) ponownie wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 194.140,80 zł w ciągu 14 dni od otrzymania pisma. Pismo to zostało skutecznie doręczone pozwanemu 24 maja 2016 r., a termin w nim wskazany upłynął bezskutecznie 8 czerwca 2016 r.

/bezsporne: pismo z 3 lutego 2016 r. k. 161, nr 967/16; nota obciążeniowa nr (...) z 23 marca 2016 r. k. 162; pismo z 18 maja 2016 r. nr (...) ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru k. 163-164; zeznania świadków: K. J. k. 193v-194; J. S. k. 194, J. B. k. 194; D. K. k. 205v-206/

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie jako bezzasadne i nieudowodnione. Skarb Państwa dochodzi zapłaty kwoty 194.140,80 zł tytułem kary umownej

z racji niewykonania przez pozwanego, w wyniku dostarczenia powodowi niespełniających norm jakościowych środków spożywczych, umowy nr (...)

z 7 września 2015 r. Pozwany, który nie negocjował zarówno faktu zawarcia przedmiotowej umowy, jak też okoliczności niedochowania gwarancji jakości dostarczonych powodowi do magazynu w O. w październiku 2015 r. produktów

mięsnych, podważał zasadność obarczenia go obowiązkiem zapłaty kary umownej odpowiadającej 100% wartości sumy wszystkich dostaw – a nie wyłącznie tej jednej, słusznie zakwestionowanej.

Okoliczności faktyczne sprawy uznać należało zatem za bezsporne i jako takie nadające się do ustalenia, tym bardziej, że znalazły one odzwierciedlenie w niekwestionowanych dokumentach oraz miarodajnych zeznaniach świadków: K. J. (2), J. S. (2) i J. B. (2). Inną sprawą jest, że w zeznaniach tych Sąd poszukiwał przede wszystkim odpowiedzi na pytania interpretacyjne związane z zapisami o karach umownych.

W tym stanie rzeczy stwierdzić trzeba, że rozstrzygnięcie sporu sprowadza się do ustalenia, czy zaszły przesłanki do zobowiązania pozwanego do zapłaty kary umownej oraz – w przypadku uzyskania odpowiedzi pozytywnej - czy została ona naliczona w prawidłowej wysokości.

Materialnoprawną podstawę roszczenia stanowi art. 484 § 1 k.c., zgodnie z którym w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości, bez względu na wartość poniesionej szkody. W orzecznictwie ugruntowany jest przy tym pogląd o dopuszczalności zastrzeżenia kary umownej na wypadek skorzystania przez jednego z kontrahentów z uprawnienia kształtującego, np. wypowiedzenia umowy lub odstąpienia od niej (wyrok SN z dnia 20 października 2006 r., IV CSK 154/06, OSNC 2007, nr 7-8, poz. 117; wyrok SN z dnia 7 lutego 2007 r., III CSK 288/06, niepubl.).

W tym miejscu podkreślić należy, że w świetle zgodnego stanowiska stron nie budzi wątpliwości, iż odstąpienie przez Skarb Państwa na podstawie § 12 ust. 1 pkt 4 od umowy nr (...) z dnia 7 września 2015 r., nastąpiło na skutek stwierdzenia niezgodności z Opistem Przedmiotu Zamówienia dostarczonych przez pozwanego w październiku 2015 r. do magazynu żywnościowego (...) (...) w O. produktów mięsnych. W tej zaś sytuacji przyjęć trzeba co do zasady, że zaktualizowały się przesłanki z § 11 ust. 4 Umowy uprawniające powoda do żądania zapłaty kary umownej, co nie zmienia faktu, że sporna pozostała jej wysokość. Należy zgodzić się ze stanowiskiem pozwanego, że zgodnie z treścią wskazanego przepisu wykonawca został zobowiązany do zapłaty kary umownej wynikającej z udzielonej gwarancji jakości w wysokości 100% nie sumy wszystkich - jak wywodzi powód - ale wyłącznie tych dostaw (bądź tylko jednej) z wadami jakościowymi. Za takim rozumieniem zapisu Umowy przemawia nie tylko użyty w § 11 ust. 4 zwrot „danej dostawy”, (a więc dostawy konkretnej, zindywidualizowanej), ale również zawarta w § 1 ust. 2 pkt 9 Umowy definicja terminu „dostawa”, wedle której pod pojęciem tym rozumie się realizację zapotrzebowania odbiorcy polegającą na dostarczeniu do jego magazynu w określonym terminie zapotrzebowanej przez niego ilości środków spożywczych objętych Umową. Z powyższego wynika, że § 11 ust. 4 Umowy traktuje o skonkretyzowanym pod względem wielkości oraz czasu realizacji zapotrzebowaniu, co do którego stwierdzono wady jakościowe, nie zaś o wszystkich wykonanych zamówieniach w okresie przewidzianym Umową.

Wymaga szczególnego podkreślenia, że stroną silniejszą w danym stosunku prawnym i jednocześnie autorem projektu umowy (niepodlegającym negocjacom) był powód. To on sformułował nie postanowienia szczegółowe umowy, ale i część wstępną, zawierającą definicje. Rolą takiej części wstępnej jest wykluczenie wątpliwości interpretacyjnych dotyczących pojęć zdefiniowanych. W tym stanie rzeczy to na powodzie ciążył obowiązek niebudzącego wątpliwości wykazania, że kara umowna obejmowała 100% wartości wszystkich dostaw, które w okresie objętym Umową miał zrealizować pozwany, a nie wyłącznie tej, bądź tych dostaw, co do których stwierdzono wady jakościowe. Powód temu obowiązkowi, o czym świadczą przytoczone powyżej rozważania, nie sprostał. Potwierdza to dodatkowo okoliczność, że w przypadku, o którym mówi powód, w Umowie znalazłby się jednoznaczny zapis o karze umownej odpowiadającej wartości całego kontraktu.

Świadczy o tym chociażby treść § 11 ust. 2 Umowy, w którym jasno i wprost wskazano, że wykonawca zapłaci zamawiającemu karę umowną 15% wartości brutto części niezrealizowanej umowy, gdy zamawiający odstąpi od niej z powodu okoliczności, za które odpowiada wykonawca, jak również od niego niezależnych. Trzeba przy tym podkreślić, że kara umowna z tego ustępu nie była przedmiotem sporu w tej sprawie. Treść § 11 ust. 2 Umowy z jeszcze jednego

względem jest argumentem przemawiającym za słusnością stanowiska pozwanego. Otóż nielogicznym byłoby, gdyby pozwany miał płacić tylko 15% wartości brutto części niezrealizowanej umowy w przypadku gdy zamawiający odstąpi od niej z powodu okoliczności, za które odpowiada wykonawca oraz aż 100% wartości wszystkich dostaw w przypadku zaniebdania węższego, jakim jest niedopełnienie wymagań jakościowych przy jednej tylko dostawie.

Dlatego nie można przyjąć, by zdefiniowane tam pojęcie „dostawy” miało być interpretowane odmiennie – z korzyścią dla autora umowy i z pokrzywdzeniem jego kontrahenta.

Powód kwestionując w piśmie z dnia 14 grudnia 2016 r. wykładnię § 11 ust. 4 Umowy prezentowaną przez pozwanego odwołał się do zapisu z § 1 ust. 1 Umowy określającego, że wykonawca zobowiązał się do realizacji dostawy - nie zaś dostaw - przedmiotu umowy, czyli środków spożywczych w ilościach wskazanych w § 4 ust. 2 do wyszczególnionych odbiorców. Z poglądem tym nie można się jednak zgodzić. Przeczą mu bowiem zapisy m.in. z § 2 ust. 4, § 4 ust. 3, § 6 ust. 3 i § 8 ust. 1 pkt 1d Umowy o treści: „dostawy będą realizowane /.../”, bądź „/.../ w przypadku realizacji dostaw /.../”, czy też „odbiorca może przyjąć dostawę lub odmówić jej przyjęcia” (k. 20, 24, 26, 29). Oznacza to, że kontrahenci, zawierając Umowę nr (...) z dnia 7 września 2015 r., rozróżniali sytuacje dotyczące konkretnej dostawy od tych odnoszących się do wszystkich dostaw.

Nawiasem mówiąc, zredagowanie umowy budzi zastrzeżenia natury ogólnej – chodzi np. o przyjętą w Umowie konstrukcję umożliwiającą zamawiającemu odstąpienie od umowy w przypadku wystąpienia przesłanek z § 12 ust. 1 pkt 4. Mając na względzie charakter umowy dostawy, której celem jest zapewnienie wytworzenie przez dostawcę rzeczy oznaczonych co do gatunku oraz ich dostarczanie częściami albo okresowo, jak też dalsze postanowienia regulujące uprawnienia i obowiązki stron po zakończeniu umowy, przyjąć trzeba, że strony zastrzegły możliwość rozwiązania umowy ze skutkiem na przyszłość, a nie zniweczenia jej ze skutkiem *ex tunc*, jaki zasadniczo wywiera skorzystanie przez stronę z umownego prawa odstąpienia (art. 395 § 2 k.c.) Kwestia ta, choć nie rzutowała na treść zapadłego rozstrzygnięcia, świadczy o braku precyzji autora umowy w konstruowaniu jej zapisów.

Na tym tle uznać wypada, że powodowi przysługiwałaby zgodnie z brzmieniem § 11 ust. 4 Umowy kara umowna w wysokości odpowiadającej wartości zasadniczo zakwestionowanej dostawy z października 2015 r. do odbiorcy - Jednostki Wojskowej nr (...) w O.. Co istotne jednak, strona powodowa oraz przesłuchany na jej wniosek płk. D. K. (1), nie byli w stanie określić należnej Skarbowi Państwa

z tego tytułu kwoty. W tej zaś sytuacji – wobec bezczynności podmiotu zainteresowanego reprezentowanego przez profesjonalistę - Sąd nie był władny dokonać z urzędu samodzielnych i pewnych ustaleń w omawianym zakresie. Stwierdzić jedynie wypada, że z załączonych do akt dokumentów wynika, iż wartość tej dostawy oscylowała prawdopodobnie wokół kwoty 1.455,23 zł (jak w piśmie pozwanego z 7.01.2016 r.), jednak pełnomocnicy stron – zapytani na rozprawie – nie potwierdzili tej wysokości. W tym zaś kontekście żądana przez stronę powodową kara umowna w wysokości 194.140,80 zł jawi się nie tyle niewspółmierną, co oczywiście zawyżoną.

Oceniając zeznania świadków oraz zeznania przedstawiciela powoda, trzeba wskazać, że choć były wiarygodne - nie wniosły do sprawy nic istotnego. Żaden z nich nie miał styczności z okolicznościami zawarcia tej konkretnej umowy i nie rzucił odmiennego światła na ocenę jej zapisów. Z zeznań tych wynika (k. 193-194, 205), że wadami ilościowymi dotknięte były dostawy do innej jeszcze miejscowości (B.) – nie tylko do O., ale tylko O. był podstawą faktyczną tego powództwa. Wynika z nich także, że kara umowna została naliczona po raz pierwszy, zatem nie można oprzeć się na zwyczaju jako podstawie interpretacji. Wynika z nich też, że wyjąwszy część przeznaczoną na próbki dostawa artykułów spożywczych została spożyta, a więc nie powstała potrzeba jej zastąpienia innym zakupem.

Reasumując, roszczenie w świetle przedstawionych rozważań, nie zasługiwało na uwzględnienie. W związku z powyższym powództwo podlegało oddaleniu, o czym orzeczono w punkcie I wyroku art. 484 § 1 i art. 481 § 1 i 2 k.c.

Dokonując rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd miał na uwadze, że powód winien – zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 98 k.p.c. - zwrócić pozwanemu w całości koszty niezbędne do jego celowej obrony, w tym związane

z udziałem profesjonalnego pełnomocnika (7.200 zł oraz 34 zł tytułem opłat od pełnomocnictwa) oraz poniesionymi przez niego kosztami na dojazdy na rozprawę (197 zł), o czym orzeczono w punkcie II wyroku.